

MAHMUD BİN ŞEYH FAHREDDİN'S WORK

NAMED ŞÜKÜR-NÂME

Mahmud Bin Şeyh Fahreddin'in Şükür-Nâme Adlı Eseri

Memduh AĞZITEMİZ¹

Abstract

Şükür-nâme is a small treaty which was translated from Arabic by Mahmud bin Sheikh Fahreddin in Old Anatolian Turkish. The work has been built on 7 main chapters and different topics have been mentioned in each chapter. The main subject of religious works is prayer. Apart from prayer, it is seen that various subjects are included in the text. Although it has a religious content in terms of the content of the work, it has been translated very smoothly and fluently in terms of language. Although the Arabic and Persian words are intense in the work, the existence of Turkish words is higher than the foreign words. In the text, there are many points which bear the characteristics of sound and form of Old Anatolian Turkish. Many of the words that we call 'archaic' words that survived today only in old texts are extensively used in the work. When we examine the work from a morphological point of view, it is seen that the language characteristics of Old Anatolian Turkish take place in the text. Şükür-nâme differs from other works in this aspect as it is a catechial book, unlike other religious works written in this period. The text, which is arranged as a small treaty on religious issues, has an important place in our literature like other Old Anatolian Turkish works. In this study, a written copy of the manuscripts of Mahmud bin Shaykh Fahreddin in Ziya Bey Library of Sivas will be presented and information about the remarkable language characteristics of this copy will be given.

Keywords: Şükür-nâme, Mahmud bin Şeyh Fahreddin, Old Turkish Anatolian, language features.

Öz

Şükür-nâme Eski Anadolu Türkçesi devresinde Mahmud bin Şeyh Fahreddin tarafından Arapçadan tercüme edilen küçük bir risaledir. Eser 7 ana fasıl üzerine bina edilmiş olup her bölümde birbirinden farklı konulara değinilmiş ve bahsi geçen mevzular ayet ve hadislerle desteklenerek o konu hakkında tetkikler yapılmıştır. Dinî konuları içeren eserin ana konusu namazdır. Namaz dışında muhtelif konuların da metin içerisinde yer aldığı görülmektedir. Eser muhteva yönünden dinî bir içeriğe sahip olmasına rağmen dil açısından gayet arı ve akıcı bir şekilde tercüme edilmiştir. Eserde her ne kadar Arapça ve Farsça kelimeler yoğun bir şekilde göze çarparsa da Türkçe kelimelerin varlığı yabancı kelimelere nazaran daha fazladır. Metinde Eski Anadolu Türkçesi'nin ses ve şekil özelliklerini taşıyan birçok husus göze çarpmaktadır. Bugün kullanımdan düşmüş yalnızca eski metinlerde varlığını sürdüren 'arkaik' kelimeler olarak adlandırdığımız birçok sözcük eserde yoğun bir şekilde kullanılmış. Morfolojik açıdan eseri incelediğimizde Eski Anadolu Türkçesi'nin kendisine has dil hususiyetlerinin metnin genelinde yer aldığı görülmektedir. Bu devirde kaleme alınan diğer dinî içerikli eserlerin aksine Şükür-nâme bir ilmiyal kitabı niteliğinde olduğu için bu yönüyle diğer eserlerden ayrılmaktadır. Dinî mevzulara dair küçük bir risale şeklinde tertip edilen metin diğer Eski Anadolu Türkçesi eserleri gibi edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada Mahmud bin

¹ Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Anabilimdalı, Y1 öğrencisi

Şeyh Fahreddin'in Sivas Ziya Bey Kütüphanesi'nde yazmalar 103 nolu kayıtlı nüshasının tanıtımı yapılacak ve bu nüshanın dikkat çekici dil özellikleri hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Şükür-nâme, Mahmud bin Şeyh Fahreddin, Eski Anadolu Türkçesi, dil özellikleri.

GİRİŞ

Şükür-nâme Eski Anadolu Türkçesi devresinde kaleme alınmış, dinî mevzuları konu alan küçük bir risaledir. Mütercimi Mahmud bin Şeyh Fahreddin eserin girişinde eseri Arapça bir kitaptan tercüme ettiğini ve eserde bahsi geçen konuları akıcı ve kolay bir şekilde yazdığını belirtir. Tezkirelerde ve taranan kaynaklar arasında Mahmud bin Şeyh Fahreddin'e ait herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Mütercim hakkındaki mevcut bilgilerimiz eserin giriş kısmında bulunan kısa ifadelerden ibarettir: “*bu fakîr [ü] hakîr² Mahmûd bin eş-Şeyh Faḫrû'd-dîn (1b/4-1b/5), ben bî-çâre,³ mücrim⁴ kulına (1b/7), bu fakîr ü hakîr (20b/13)*” (Ağzitemiz, 2016: 12-17).

Mahmud bin Şeyh Fahreddin tercüme yapıırken kitabın adını *Şükür-nâme* koymasını ve bu eseri vücuda getirmesindeki asıl gayeyi şu şekilde açıklamıştır: “*Va'llâh karîbü'n mücîb kitâbu'n adın Şükr-nâme kodum.*”(2a/5-2a/6) “*Ben bî-çâre mücrim kulına oğlancuqlar virdi. Hâfîz kelâm kıldı. Anlaruñ-çün bir muhtaşar kitâb te'lif-idi virdüm ki evvel gönüllerine Allâh ve Resûlü'llâh muḫabbeti girsün içün ve i'tikâdları evvel emrden muḫkem olsun içün anda bir nice mes'ül yazdum-ıdi.* (1b/7-1b/11)” Mütercimin bu ifadelerinden de anlaşılacağı üzere eser, Allah ve peygamber sevgisini her şeyden önce gönüllere yerleştirmek ve bu doğrultuda yapılacak olan salih amellere yön vermek amacıyla meydana getirilmiştir.

Mahmut bin Şeyh Fahreddin'e ait *Şükürname*'lerin elimizdeki Sivas nüshasıyla birlikte Türkiye'de toplam dokuz nüshası bulunmaktadır. Eserin Türkiye'deki nüshalarından hariç bir tane de Polonya'da nüshası mevcuttur (Yakar, 2009: 257-273). Sivas nüshası *Şükür-nâme*'nin dinî meselelerden genel çerçevede bahseden birinci bölümüdür. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan nüsha üzerinde çalıştığımız nüshayla aynıdır. Fakat Eski Anadolu Türkçesi devresinin fonetik ve morfolojik özelliklerinin birçoğunu bünyesinde barındırmaması eserin telif tarihinden sonraki dönemde istinsah edildiğini göstermektedir.

Eserin Türkiye'de ve Polonya'da bulunan nüshaları ve konuları şu şekildedir:

Bolu İl Halk Kütüphanesi'nde iki adet *Şükür-nâme* bulunmakta olup bunlardan birisi *Türk Edebiyatı* diğeri ise *İslâm-fıkıh* konuları üzerine kaleme alınmıştır. Burdur İl Halk Kütüphanesi'ndeki *zikir*, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki *namaz*, Sivas Ziya Bey Kütüphanesi'ndeki *namaz*, Polonya nüshası *peygamber ve mezhep imamları* konularını ihtiva etmektedir. Eserin Ankarâ'da *Millî Kütüphane*' de dört adet nüshası bulunmakta olup bunlardan yalnızca bir tanesinin konusu bilinmemektedir. Diğer 3 nüshanın konuları *mevize-hutbeler*, *İslâm dini-ibadetler* ve *namaz* şeklinde kayıtlarda yer almaktadır.

² Arapça *fakîr* ve *hakîr* kelimeleri bazen alçak gönüllülük göstermek için “ben” manasında kullanılan terimlerdendir.

³ Farsça *bî-çâre* kelimesi bazen alçak gönüllülük göstermek için “ben” manasında kullanılır.

⁴ Arapça *mücrim* kelimesi “suç işlemiş, kabahatli” gibi anlamları ifade etmek için kullanılırken, mütercim alçak gönüllülük göstermek amacıyla kendisinden bu şekilde bahsetmiştir.

Üzerinde çalışılan nüshanın fiziksel özellikleri şu şekildedir: Yazma Türkçe olup 1b sayfasında başlamakta 21a sayfasında sona ermektedir. 15b/7 ile 18a/6 varakları arası hareketli diğer kısımlar harekesiz nesih hatla yazılmış, 20 x 15 - 13.5 x 6.5 mm ölçüsünde, 14 satırlı, *Mecmuatü'r-Resail* adlı Arapça bir kitabın 36a ile 64b varakları arasında yer alan küçük bir eserdir. Bu nüsha Sivas Ziya Bey Kütüphanesi yazmalar 103 numaralı bölümde kayıtlı bulunmaktadır (Ağzitemiz, 2016: 12-17).

"*Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Raḥîm*⁵" (1b) sözü ile başlayan eser "*subḥānallāhi ve bi-ḥamdihî subḥānallāhi'l 'aẓîm ve bi-ḥamdihî temmete'l kitâb 'avni'llāhi'l melikü'l vehhâb*⁶" (21a/4-21a/5) sözü ile sona ermektedir.

Eski Anadolu Türkçesi sahasına ait diğer eserler gibi *Şükür-nâme* de bu dönemin ses ve imla özelliklerini yansıtmaktadır. Eserde Türkçe ve yabancı kelimelerin yazılışı meselesinde tam bir uyum görülmemektedir (Yavuz, 2006: 61).

Şükür-nâme'nin Türkiye'de birçok nüshasının olması ve her nüshanın birbirinden bağımsız konuları içermesi, eserin tek bir kitap hâlinde toplanması açısından oldukça zor ve ehemmiyetli bir iştir. Bu nüshaların kimler tarafından ve ne zaman yazıldıkları hususunda kesin bir bilgi yoktur. Bir diğer husus ise her nüshanın müstensihinin farklı olmasıdır. Bu durum bize eserin yazıldığı dönemden daha sonraki bir dönemde de kaleme alınmış olabileceğini göstermektedir.

Eserin Konusu

Şükür-nâme'nin asıl konusu namazdır. Ancak namaz haricinde eserde muhtelif konuların da yer aldığı görülmektedir. Eser küçük bir ilmihal kitabı şeklinde tertip edildiği için İslâm dininin temel kurallarını, emir ve yasaklarını teşkil eden önemli meseleler genel çerçevede ele alınmıştır. Ayrıca bu konuların hemen akabinde ilgili ayet ve hadislerin sıkça yer alması bahsi geçen mevzunun desteklenmesi ve kavranması açısından önem arz etmektedir. Müslümanların gündelik hayatta yerine getirmeleri gereken ibadetler noktasında kolaylık sağlamak amacıyla meydana getirilen eser, o dönem için yazılmış küçük bir başvuru kitabı sayılabilir. Eser içerisinde yer alan konular İslâm dininin özünü teşkil eden önemli hususlardır. Bu hususlar her müminin bilmesi gereken ve üzerine farz olan İslâm dininin temel şartlarıdır.

Eserin Bölümleri

Elimizdeki eser 7 fasıl şeklinde düzenlenmiştir. Mütercim her fasılda birçok meseleye kısa ve öz bir şekilde değinmiş, varsa o konuyla ilgili ayet ve hadislerden yararlandıktan sonra mevzunun genel bir çerçevesini çizip o husus hakkında dikkat edilmesi gereken durumları tek tek belirtmiştir. Metnimizde geçen fasıllar şu şekildedir:

EVVELKİ FAŞL <i>Allāh'a nice i'tikād itmek gerekdür ve peygambere nice i'tikād itmek gerekdür, anı beyân ider. (2b/2-3a/6)</i>	DÖRDÜNCÜ FAŞL <i>Günâhlar beyân ider. (15b/7-18a/5)</i>
İKİNCİ FAŞL <i>îmânı ve İslâmı bildürür. (3a/6-14a/4)</i>	BİŞİNCİ FAŞL <i>Oruç virdler bildürür. (18a/5-19b/1)</i>

⁵ "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla"

⁶ "Allah'a hamdolsun, onun şanı yücedir ve o bütün noksanlıklardan münezzehtir. Hayırları ve iyilikleri başlıyayan ve melik olan Allah'ın yardımıyla kitap tamam oldu."

ÜÇÜNCÜ FAŞL <i>Gicede ve gündüzde Kur'an ve tesbihten ne okumak gerekdür anı bildürür. (14a/4-15b/7)</i>	ALTINCI FAŞL <i>Teyemmüm ve âbdest şıyanları bildürür. (19b/1-20a/5)</i>
	YİDİNCİ FAŞL <i>Birkaç hadiş beyân ider. (20a/5)</i>

Eserin Dili

Eski Anadolu Türkçesi devresinde kaleme alınan eserler gibi *Şükür-nâme* de bu devrin ses ve şekil özelliklerini yansıtmaktadır (Timurtaş, 2012). Eser Arapça bir kitaptan Türkçeye başarılı bir şekilde tercüme edilmiş ve dönemin dil hususiyetlerini koruması açısından özen gösterilerek meydana getirilmiştir. Eser gerek konusu itibarıyla gerekse yapısı bakımından dinî konuları ilmihal kitabı gibi işleyen bir yapıya sahip olduğu için dil açısından oldukça sade ve anlaşılır bir biçimde kaleme alınmıştır. Yine bu hususiyetleri göz önünde bulundurduğumuzda Arapça ve Farsça kelimelerin metinde sıkça yer aldığı görülmektedir. Hem Türkçe kelimelerde hem de yabancı kelimelerde birçok kelimenin eş anlamlısının metinde yer alması ve bir kelimenin birden fazla anlamının metin içinde kullanılması eserin dil zenginliği açısından önem arz etmektedir. Ayrıca eserde Türkçe kelimelerin yabancı kelimelere göre daha fazla kullanıldığını ve bugün kullanımdan düşmüş yalnızca eski metinlerde ve bazı halk ağızlarında varlığını sürdüren Türkçe kelimelerin de bolca yer aldığı söyleyebiliriz. Eski Türkçe devresinde sıkça kullanılan bu kelimeler Eski Anadolu Türkçesi dönemine gelinceye kadar bir takım değişikliklere uğramış ve bu devrenin bitişinden günümüze kadar da çeşitli anlam olayları neticesinde dilde varlıklarını devam ettirmişlerdir (Erol, 2014: 85-90, Atmaca, 2016: 962-972). Bu yapılar Eski Anadolu Türkçesinin arkaik kelimeleri olarak birçok bilim adamı tarafından eskicil/arkaik olarak nitelendirilmiştir (Gülsevin, 2015: 3). Fakat bu kelimelerin tanımlanırken “*arkaik*: Konuşulan ve yazılan dilde kullanımdan düşmüş olan (eski söz veya deyim)” (Türkçe Sözlük 2011, 153) şeklinde ifadeler kullanılmasına karşın bu kelimelerin günümüzde bazı halk ağızlarında bir takım ses ve anlam değişimleri geçirdikten sonra nadir de olsa varlığını devam ettirdiği bilinmektedir. Biz bu kelimelerin arkaik olup olmadığından çok metin içinde kullanım biçimleri ve anlatım zenginliği üzerinde durarak metnimizde Eski Türkçeden izler taşıyan sözcükleri göstermeye çalışacağız. Eserde yer alan Eski Türkçe kelimeler ve anlamları şu şekildedir:

- anda** Orada, onda.
muhkem olsun için **anda** bir nice mesâ'il yazdum-ıdı. (1b/10)
- bañla-** Ezan okumak.
Orucu fitra yur ve ammâ mü'ezzin **bañlayınca** (7a/2)
- baylık** Zenginlik, varlıklı olma.
Dervişliği gönülden götürem, **baylığa** döndürem (13a/5)
- biti** Amel defteri, yazılmış şey.
Ya'nî **bitimi** sağ elüme vir (8a/5)
- buñ** Zaruret, felaket, sıkıntı, gam.
Melüllüklerin giderem, kaygulardan **buñlardan** kurtaram. (13a/4)

- cıgan** Cimri, hasis, pinti.
Cıgan kimesne Tañrıdan ırak (18a/3)
- döy-** Dayanmak, katlanmak.
 cehennem 'azâbına tağlar, taşlar, ağaçlar **döyemez** (17a/12)
- dükeli** Hep, hepsi, bütün.
 Kur'ândur, **dükeli** kitâblaruñ ulusıdur (2b/14)
- eñeg** Çene.
 üç kez yüzin saçından **eñegine** degin (7b/14)
- eyid-** 1. Demek, söylemek. 2. Buyurmak.
 (1) Ol namâz **eydür** (10a/3)
 (2) Hağ Te'âlâ **eydür** (10a/2)
- geñez** Kolay.
 Ya'nî bitimi sağ elüme vir, hesâbum[ı] **geñez** kıl (8a/5)
- givür-** Koymak, sokmak.
 Kim 'izzüm hağkı-çün sekiz kimesneyi saña **givürmeyem** (17b/12)
- günile-** Kiskanmak, çekememek.
 Bir dağı haseddür. Ya'nî **günilemekdür** (16b/5)
- ır-** Ayırmak, cüda kılmak.
 Kabrin göz **ırmayınca** giñideler (4a/3)
- ıssı** Sıcaklık, hararet.
 uçmağdan çıkıcağ teni qarardı güneş **ıssı** ol nâzük tenini (18a/13)
- ilenc** Beddua.
 Mağlüm **ilenciden** şakınıuñ (20a/5)
- kağır-** Öfkelenmek, hiddetlenmek.
 hulki çirkin neye gerekse **kağırur** (16b/9)
- kağanda** Nerede, nereye.
 Nicedür dimekden **kağandadır** dimekdür (2b/6)
- kağavaş** Cariye, hizmetçi.
 yigirmi baş kul **kağavaş** âzâd itmişçe (14b/6)
- keleci** Söz, laf, lakırdı.
 'avrat-ıla yaramazlık üzre **keleci**itse (17a/2)
- key** Çok, pek, gayet.

- 'amel idenler benüm-ile ümmetün **key** horı (2a/12)
- kuç-** Kucaklamak, sarılmak.
Kiyâmet kopduğu sâ'at hûrlar geleler öpe **kuça** (4a/8)
- kurşur-** Kavuşturmak, birleştirmek.
barmağ-ıla serçe barmağın şol bileğine **kurşura** (9b/4)
- küy-** Beklemek, sabretmek; çevreyi gözetlemek.
Eyle sovuğdan yâhûd yoldaşları **küymez** (19b/5)
- şı-** Kırmak, bozmak.
Oruç **şıyıcak** ne du'â kılsa kabûldür (5b/4)
- söyken-** Bir dirseğini destek yaparak uzanmak, yaslanmak.
döşeginde sağ yanı üzre yatsa yâhûd **söykense** (14b/11)
- süci** Şarap, içki.
süci içenlere dünyede ne kadar içdi-y-ise (17b/1)
- ıyındur-** Kaydırmak.
şirâî köprüsinden muhkem eyle, **ıyındurma** (8b/4)
- ud** Erkek ve kadının cinsel organlarının bulunduğu yer.
Ya'nî gönülümü münâfıklıktan, **ud** yirümi yaramazlıktan şakla (7b/7)
- viribi-** Göndermek.
Muhammed Muştafâ anuñ resülidür, bize **viribidügi** elçidür (4b/10)
- yap-** Kapatmak.
Andan ol kapuyı **yapalar** (4a/2)
- yaraqla-** Silahlandırmak, donatmak, teçhizat sağlamak.
kendü didârın ol 'âbidlere **yaraqladı** (2a/10)
- yarlıga-** Suç bağışlamak, günahı affetmek.
günâhkârın günâhlarum sen **yarlıga** (8b/13)
- yiği** Koku.
Kişi yalan söylese ağız **yiğisinden** (16a/14)
- yoy-** Silmek, imha etmek, izale etmek.
Müsölmân olana vâcibdür ki 'amelini **yoymaya**. (19a/14)
- yören-** Dolaşmak, yaklaşmak, bir şeyin çevresinde dolaşmak.
ol gün şeytân katına **yörenmeye** (14a/14)
- yülük** Tıraşlı, tüysüz.

şakalı **yülük** kimesneye hürmet iden kişinin dîni yokdur (20b/8)

Morfolojik Unsurlar (ekler)

Şükür-nâme'nin dili 13. yüzyıl Anadolu Türkçesinin neredeyse bütün ses ve şekil özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Bilindiği üzere bu devrin en önemli ve en belirgin fonetik hususiyeti bir takım eklerdeki ünlülerin yuvarlaklaşma eğiliminde olmasıdır. Eski Türkçe devresinde umumiyetle düz ünlü bulunduran bu ekler bu devrede yuvarlaklaşma temayülü göstererek Türkçenin diğer devrelerinden belirgin bir biçimde ayrılır. Biz burada yalnızca bu devrenin belirgin morfolojik hususiyetleri üzerinde duracağız. Eserde Eski Anadolu Türkçesi'nin biçim özelliklerini taşıyan birkaç örneği şu şekilde sıralayabiliriz (Gülsevin, 2011, Timurtaş, 2012):

Emir II. Teklik Şahıs Eki: -ğıl/-gil

bil-gil "bil" ; *Bilgil ki iy gözüm nûn* (2a/7)

ol-ğil "ol" ; *İki cihānda yok olğil diye* (10a/4)

Gelecek Zaman Eki: -ısar/-iser

ol-ısar "olduğunda, olduğu zaman, olunca" ; *'ālem yok olsar bâkî ol kalur* (2b/10)

Benzetme eki: -leyin

kesildük-leyin "kesildiğinde, kesildiği gibi" ; *orucın ıutan 'avrat kan gördügi sâ'at günlerin yisün, kesildükleyin girü ıutsun* (5b/11)

1. Şahıs çekim eki: -em, -ın

cum'a gün biñ şalavāt getürse ve gündüzün ben kulağumla işidür-em (15a/1)

umar-ın ki geçen yuluñ günāhların ve gelecek yuluñ günāhlarına keffāret ola (18b/13)

Zarf-fiil eki: -ıcak, -icek

Ağzına misvāk şokmak ābdest al-ıcağ kırmaz (6a/1)

'Ādet güninden geç-icek hālāhıyla yata, Qur'an okuya (6a/6)

SONUÇ

Mahmud bin Şeyh Fahreddin'in yazmış olduğu bu eser Eski Anadolu Türkçesi devresinde vücuda getirilen önemli bir ilmihal kitabıdır. Eser dil ve üslup açısından gayet düzenli ve anlaşılır biçimde tertip edilmiş, İslâm dininin meseleleri ayet ve hadisler ışığında tetkik edilerek ortaya konulmuştur. Burada tanıtımını yaptığımız eser büyük bir ilmihal kitabının yalnızca giriş kısmıdır. Eserin Türkiye'de ve Polonya'da yer alan nüshaları göz önünde bulundurulduğunda dağınık bir Şükür-nâme'nin varlığından söz edebiliriz. Bütün nüshaların bir araya getirilmesi ve belirli bir düzene sokulup eserin tek bir kitap şeklinde tertip edilmesi oldukça ehemmiyetli ve güç bir iştir. Kütüphanelerde keşfedilmeyi bekleyen nice eserler arasından bir tanesini burada tanıttık. Bu eserlerin Türk dili ve edebiyatı açısından birer hazine olduğunu söyleyebiliriz. Yapılacak olan çalışmalarla gün yüzüne çıkacak olan eserlerin edebiyat ve dil tarihimize büyük katkılar sağlayacağını umut etmekteyiz.

Kaynakça

- Ağzitemiz, M. (2016). *Şükür-nâme (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Türkiye Türkçesine Aktarım-Dizin-Ekler Dizini)*. S.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü. yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Atmaca, E. (2016). *Eski Oğuz Türkçesinden Günümüz Türkiye Türkçesine Söz Varlığı ve Anlam Olayları*. Konya: Palet Yayınları
- Dilçin, C. (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ergin, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak/Basım/Yayım/Tanıtım.
- Erol Arslan, H. (2014). *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Gabain, V. (2007). *Eski Türkçenin Grameri*. (Haz. Mehmet Akalın). Ankara: Türk Dil Kurumu
- Gülsevin, G. (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- _____ (2015). "Arkaik-Periferik Kavramı ve Bu Kavramın Tarihi Batı Rumeli Türkçesi Ağzlarının Tespitindeki Önemi". *The Journal of Academic Social Science Studies*.32/2. s. 1-12
- Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul : Say Yayınları.
- Ölmez, M. (2003). "Çağataycadaki Eskicil Öğeler Üzerine". *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu: Mustafa Canpolat Armağanı*. Ankara. s. 135-142
- Özkan, M. (2009). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Timurtaş, F. K. (2012). *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- _____ (1997). *Makaleler* (Hz. Mustafa Özkan). Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük* (11. baskı). Ankara
- Üşenmez, E. (2014). *Eski Anadolu Türkçesinde Arkaik (Eski) Öğeler*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- _____ (2009). "Yunus Emre'nin Dili Hakkında." *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*. Nisan 2009. s. 1-10
- Yakar, H. İ. (2009). "Polonya Kütüphanelerinde Bulunan Türkçe El Yazmalar". *Gazi Antep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*: S 257-273.
- Yavuz, O. (2006). *Anadolu Türkçesiyle Yapılan En Eski Tezkiretül-Evliya Tercümesi ve Dil Özellikleri [İnceleme-Gramer-Metin]*. Konya: Tablet Yay.

